

PEDOFILIJOS SKANDALO METU INFORMACINIAME ŽINIŲ PORTALE DELFI IR DIENRAŠTYJE LIETUVOS RYTAS PATEIKTO TEISĖJŲ ĮVAIZDŽIO YPATUMAI

Gintautas Valickas

Vilniaus universiteto Filosofijos fakulteto
Bendrosios psichologijos katedros vedėjas
profesorius socialinių mokslų daktaras (HP)
Universiteto g. 9/1, LT-01513 Vilnius
Tel. (+370 5) 266 76 05
El. paštas: gintautas.valickas@sf.vu.lt

Liubovė Jarutienė

Vilniaus universiteto Filosofijos fakulteto
Bendrosios psichologijos katedros magistrantė
Universiteto g. 9/1, LT-01513 Vilnius
Tel. (+370 5) 2 66 76 05
El. paštas: liuba1989@gmail.com

Straipsnyje, remiantis informacinio žinių portalo „Delfi“ ir dienraščio „Lietuvos rytas“ atrinktų publikacijų kokybine ir kiekybine turinio analize, nagrinėjami pedofilijos skandalo metu pateikto teisėjų įvaizdžio ypatumai.

Based on the qualitative and quantitative analysis of selected publications of informational portal „Delfi“ and daily paper „Lietuvos rytas“ the article examines special features of the image of judges presented during so called paedophilia scandal.

Įvadas

Žmonių nuomonei apie teisėjus ir kitus teisėsaugos pareigūnus turi poveikį ne tik tiesioginė sąveika su pareigūnais, bet ir netiesioginė patirtis (pvz., artimųjų ir / ar pažįstamų pasakojimai bei žiniasklaidos pranešimai)¹. Pavyzdžiui, kaip rodo kai kurių tyrimų rezultatai, beveik 69 proc. Kalifornijos valstijos (ši valstija turi didžiausią JAV teismų sistemą) gyventojų nurodė, kad informacijos apie teismus jie „dažnai“ arba „kartais“ gauna iš televizijos žinių programų, o 59 proc. – iš laikraščių arba žurnalų². Tiesa, perimant šią netiesioginę patirtį, yra svarbus ir pačių žmonių vaidmuo, nes jie pasirenka antrinius šaltinius ir interpretuoja iš jų gautą informaciją (pvz., tie žiniasklaidos pranešimai, kurie atitinka žmogaus turėtą požiūrį ar įsitikinimus, greičiausiai bus perimti, o tie, kurie neatitinka, – gali būti daug

¹ VALICKAS, G.; JUSTICKIS, V.; VANAGAITĖ, K.; VOROPAJ, K. *Procedūrinis teisingumas ir žmonių pasitikėjimas teisėsaugos pareigūnais bei institucijomis*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2013.

² BURKE, K.; LEBEN, S. Procedural fairness: A key ingredient in public satisfaction. *Court Review*, 2007–2008, Vol. 44 (1–2), p. 4–25.

lengviau atmesti³). Ši netiesioginė (kaip ir tiesioginė) patirtis vėliau gali būti panaudojama vertinant susidūrimus su teisėsaugos pareigūnais, taip pat formuoti atitinkamus žmonių lūkesčius, kaip pareigūnai elgsis tam tikromis aplinkybėmis⁴.

Daugelis autorių pažymi, kad nuolatinis susidūrimas su žiniasklaidos priemonėse pateikiama informacija (pvz., apie tam tikrą reiškinį, pareigūną ar organizaciją) gali paveikti žiniasklaidos vartotojų nuomonę, keisti ir / ar formuoti vienokias arba kitokias jų nuostatas bei įsitikinimus⁵. Maža to, nuolat girdima, regima ar skaitoma informacija gali daryti didesnę įtaką asmens kuriamai socialinei realybei nei tiesioginė jo patirtis⁶. Galima pridurti, kad neigiami atsiliepimai apie teisėsaugos pareigūnų elgesį, pateikiami žiniasklaidoje, gali sukelti neigiamus efektus (bent jau trumpalaikius), padidinti neigiamą žmonių požiūrį ir paskatinti jų nepasitikėjimą pareigūnais⁷. Be to, pakartotiniai žiniasklaidos pranešimai apie netinkamą pareigūnų elgesį didina žmonių įsitikinimą, kad toks pareigūnų elgesys – įprastas ir dažnai pasitaikantis reiškinys⁸. Todėl net ir neturėdami tiesioginės bendravimo su pareigūnais patirties, tačiau nuolat girdėdami pasakojimus ar skaitydami pranešimus apie policininkų arba teisėjų nusižengimus, žmonės gali susidaryti apie juos išankstinę neigiamą nuomonę.

Svarbu pažymėti, kad žiniasklaidos poveikis vartotojams gali būti ne tik tiesioginis, bet ir netiesioginis. Pastaruoju atveju žiniasklaidos paskelbta informacija skatina žmones diskutuoti ir aptarti pristatytas aktualijas⁹. Tuo remiantis galima manyti, kad žiniasklaidoje pateikiama informacija gali pasiekti net ir tuos žmones, kurie nėra aktyvūs žiniasklaidos vartotojai.

---

³ BODA, Z.; SZABÓ, G. The media and attitudes towards crime and the justice system: A qualitative approach. *European Journal of Criminology*, 2011, Vol. 8 (4), p. 329–342.

⁴ ROSENBAUM, D. P.; SCHUCK, A. M.; COSTELLO, S. K.; HAWKINS, D. F.; RING, M. K. Attitudes toward the police: The effects of direct and vicarious experience. *Police Quarterly*, 2005, Vol. 8, p. 343–365; WARREN, P.Y. Perceptions of police disrespect during vehicle stops: A race-based analysis. *Crime and Delinquency*, 2011, Vol. 57 (3), p. 356–376.

⁵ DIBBETS, P.; ADOLPHS, L.; CLOSE, I.; HERINGS, A.; KIGGEN, M.; KINNEGING, M.; LOFFLER, L.; NIJSEN, Y.; SCHULTE-OSTERMAN, M.; VON SCHAAIK, P. Reversal of attitude: The influence of counter-attitudinal information. *Journal of Social Sciences*, 2012, Vol. 8 (3), p. 390–396; CALZO, J. P.; WARD, L. M. Media exposure and viewers' attitude towards homosexuality: Evidence for mainstreaming or resonance? *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 2009, Vol. 53 (2), p. 280–299; GESCHKE, D.; SASSENBERG, K.; RUHRMANN, G.; SOMMER, D. Effect of linguistic abstractness in the mass media. *Journal of Media Psychology*, 2010, Vol. 22 (3), p. 99–104; HOFFMAN, A. J.; WALLACH, J. The effects of media bias. *Journal of Applied Social Psychology*, 2007, Vol. 37 (3), p. 616–630; JOHNSTON, C. D.; BARTELS, B. L. Sensationalism and sobriety. Differential media exposure and attitudes toward American courts. *Public Opinion Quarterly*, 2010, Vol. 74 (2), p. 260–285; KEYSE, C. Lessons learnt in public image management: An examination of public relations strategies employed by public agencies during Hurricane Katrina. 2009 [interaktyvus. Žiūrėta 2013 m. vasario 2 d.]. Prieiga per internetą: <<http://digitalcommons.calpoly.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1003&context=joursp>>; SALZMANN, V. S.; DUNWOODY, P. T. Prime-time lies: Do lawyer portrayals influence how people think about the legal profession. *SMU Law Review*, 2005, Vol. 58, p. 412–462; TADDICKEN, M. Climate change from the user's perspective: The impact of mass media and internet use and individual and moderating variables on knowledge and attitudes. *Journal of Media Psychology*, 2013, Vol. 25 (1), p. 39–52.

⁶ BANDURA, A. Social cognitive theory for personal and social change by enabling media. In A. Singhal, M. J. Cody, E. M. Rogers, & M. Sabido (Eds.). *Entertainment-education and social change: History, research, and practice*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum, 2004, p. 75–96.

⁷ KAMINSKI, R.; JEFFERIS, E. The effect of a violent televised arrest on public perceptions of the police. *Policing*, 1998, Vol. 21, p. 683–706; SIGLEMAN, L.; WELCH, S.; BLEDSOE, T.; COMBS, M. Police brutality and public perceptions of racial discrimination. *Political Research Quarterly*, 1997, Vol. 50, p. 777–791; WEITZER, R. Incidents of police misconduct and public opinion. *Journal of Criminal Justice*, 2002, Vol. 30, p. 397–408.

⁸ DOWLER, K.; ZAWILSKI, V. Public perceptions of police misconduct and discrimination: Examining the impact of media consumption. *Journal of Criminal Justice*, 2007, Vol. 35, p. 193–203; WEITZER, R.; TUCH, S. Race and perceptions of police misconduct. *Social Problems*, 2004, Vol. 51, p. 305–325.

⁹ BANDURA, A. Social cognitive theory of mass communication. In J. Bryant, D. Zillman (Eds.). *Media effects: Advances in theory and research*. 2nd ed. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum, 2002, p. 121–153.

Žmonėms pateikiant įvairios formos ir pobūdžio informaciją apie kokį nors pareigūną (pvz., teisėją) arba organizaciją (pvz., teismą) yra kuriamas atitinkamas įvaizdis, kuris sudaro pagrindą ilgalaikei pareigūno ar organizacijos reputacijai visuomenėje¹⁰. Teisėjo, kaip ir kiekvieno kito pareigūno ar politiko, įvaizdis susideda iš keleto komponentų. Pavyzdžiui, apibendrinant įvairių autorių nuomonę, galima išskirti tokius pagrindinius teisėjų įvaizdžio komponentus¹¹: išvaizdą (ji gali būti ypač svarbi televizijoje ar internetinėje erdvėje pateikiant filmuotą medžiagą), elgesio ypatumus (tiek darbo metu, tiek neformaliomis aplinkybėmis), komunikacijos su aplinkiniais pobūdį (pvz., rodoma pagarba, teisingumo ar etikos normų laikymasis), individualias savybes (pvz., būdo bruožai), profesinę kompetenciją, taip pat veiklos rezultatus.

Teisėjų įvaizdis gali turėti įtakos visuomenės pasitikėjimui teisėsauga, kuris, savo ruožtu, yra susijęs su pasirengimu bendradarbiauti su teisėsaugos pareigūnais, teismo sprendimų paisymu, ketinimu kreiptis į teismą, kilus teisinių problemų, ir pan.¹² Be to, suformuotas įvaizdis gali paveikti ne tik visuomenės narių elgesį, bet ir pačių pareigūnų savo darbo vertinimą (pvz., neigiamas įvaizdis gali skatinti neigiamai vertinti savo darbą ar net jį palikti), taip pat jaunų specialistų suinteresuotumą rinktis atitinkamą profesiją¹³.

Ypatingas žiniasklaidos dėmesys teisėsaugos pareigūnams (teisėjams, prokurorams, policininkams) ir visai Lietuvos teisėsaugos sistemai buvo skiriamas pedofilijos skandalo kontekste. Su juo susiję įvykiai buvo nagrinėjami spaudoje, internetiniuose portaluose bei televizijos laidose ir sukėlė daug diskusijų visuomenėje (pvz., nemažai žmonių nepritarė teismo sprendimų vykdymui). Svarbu pažymėti, kad po to, kai 2009 metais žiniasklaidos priemonės ėmė plačiai aprašinėti pedofilijos skandalą, žmonių pasitikėjimas teismais, viešųjų apklausų duomenimis, stipriai sumažėjo ir 2010 metais siekė vos 13,7 proc.¹⁴ (tai buvo pats mažiausias žmonių pasitikėjimo teismais procentas nuo 2000 metų). Pedofilijos skandalas yra itin svarbus ir dėl to, kad net keli tiesiogiai su juo susiję asmenys buvo teisėjai, todėl visuomenė galėjo pamatyti teisėjų darbą ir asmeninį gyvenimą iš įvairių perspektyvų (pvz., kilus šiam skandalui, žiniasklaidoje pasirodė nemažai pareiškimų, skatinančių suabejoti teisėjų sąžiningumu ir patikimumu).

Mūsų žiniomis, iki šiol nebuvo atlikta tyrimų, siekiant atskleisti pedofilijos skandalo metu žiniasklaidos priemonėse pateikto teisėjų įvaizdžio ypatumus. Atsižvelgiant į tai, buvo iškeltas toks *tyrimo tikslas* – ištirti, kokį teisėjų įvaizdį pedofilijos skandalo metu skaitytojams pateikė populiariausios žiniasklaidos priemonės.

Tyrimo medžiaga

Atliekant tyrimą, buvo nagrinėjamos 67 informacinio portalo *Delfi* ir 35 dienraščio *Lietuvos rytas* publikacijos, susijusios su pedofilijos skandalu. Renkantis žiniasklaidos priemones, buvo atsižvelgiama

¹⁰ DRŪTEIKIENĖ, G. *Organizacijos įvaizdžio valdymas*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2007; ORŽEKAUSKAS, P.; ŠMAIŽIENĖ, I. Public image and reputation management: Retrospective and actualities. *Viešojo politika ir administravimas*, 2007, Nr. 19, p. 90–97.

¹¹ GALLAGHER, C.; MAGUIRE, E. R.; MASTROFSKI, S. D.; REISIG, M. D. The public image of the police. Final report to the International Association of Chiefs of Police by the Administration of Justice program George Mason University. 2001. [interaktyvus. Žiūrėta 2013 m. vasario 2 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.theiacp.org/PoliceServices/ProfessionalAssistance/ThePublicImageofthePolice/tabid/198/Default.aspx#ch1>>; LIM, V. K. G.; TEO, T. S. H.; SEE, S. K. B. Perceived job image among police officers in Singapore: Factorial dimensions and differential effects. *The Journal of Social Psychology*, 2000, Vol. 140 (6), p. 740–750; ORŽEKAUSKAS, P.; ŠMAIŽIENĖ, I. Public image <...>, p. 90–97.

¹² TYLER, T. R.; HUO, Y. J. *Trust in the law: Encouraging public cooperation with the police and courts*. New York: Russell Sage Foundation, 2002; BENESH, S. C. Understanding public confidence in American courts. *The Journal of Politics*, 2006, Vol. 68 (3), p. 697–707.

¹³ LIM, V. K. G.; TEO, T. S. H.; SEE, S. K. B. Perceived job <...>, p. 740–750.

¹⁴ *Lietuvos ryto* 2010 metų publikacijos.

į jų populiarumą ir prieinamumą skirtingoms skaitytojų auditorijoms: populiariausiu ir daugiausiai skaitytojų pritraukiančiu dienraščiu pripažįstamas *Lietuvos rytas*¹⁵, o populiariausiu internetiniu žinių portalu – *Delfi*, sulaukiantis 54,32 proc. interneto vartotojų dėmesio¹⁶. Pasirenkant analizuojamus įvykius, atsižvelgta į jų tiesiogines sąsajas su teisėjų profesine veikla, aktualumą, taip pat žiniasklaidos priemonių ir visuomenės skiriamą dėmesį. Pastarasis veiksnys yra ypač svarbus, nes informacija, kuriai skiriama daug dėmesio ir kuri dažnai pasikartoja (palyginti su ta, kuri yra vienkartinė ir kuriai neskiriama ypatingo dėmesio), yra lengviau perimama ir turi didesnę poveikį žmonių nuostatoms ir elgesiui¹⁷.

Atsižvelgiant į svarbiausius pedofilijos skandalo įvykius, buvo pasirinkta analizuoti publikacijas, paskelbtas 2009 metų spalio mėn. 1–14 dienomis (*Nužudytas teisėjas J. F.*), 2010 metų lapkričio mėn. 15–30 dienomis (A. Ū. nutraukta baudžiamoji byla) ir 2012 metų kovo mėn. 15–31 dienomis (*Kėdainių rajono apylinkės teismas leido naudoti jėgą paimant mažametę mergaitę iš jos globėjos N. V.*). Pasirenkant šiuos tris laikotarpius taip pat atsižvelgta į tai, kad jie būtų atskirti pakankamai ilgu laiko tarpu (ne mažiau kaip trimis mėnesiais) ir leistų užfiksuoti galimus žiniasklaidoje pateikiamo teisėjų įvaizdžio pokyčius.

Atrenkant internetiniame portale *Delfi* paskelbtas publikacijas, paieška buvo vykdoma portalo archyvuose (visuose kanaluose ir visose kategorijose) pagal raktinius žodžius (pvz., vartoti tokie raktiniai žodžiai: „teisėjas“, „teisėja“, „teismas“, „Venckienė“, „Kedys“, „pedofilija“, „Stankūnaitė“, „Garliava“, „Furmanavičius“). O atrenkant dienraštyje *Lietuvos rytas* paskelbtas publikacijas, peržiūrėti visi trijų laikotarpių metu išleisti *Lietuvos ryto* numeriai ir juose išspausdinti straipsniai. Ir vienu, ir kitu atveju analizuotos tokios publikacijos, kuriose buvo kalbama apie teisėjų elgesį, jų veiklos rezultatus, aprašoma teisėjų komunikacija su žiniasklaida, minimos teisėjų individualios savybės ir profesinė jų kompetencija.

Tyrimo metodai

Analizuojant atrinktas publikacijas, taikyta kokybinė ir kiekybinė teksto turinio analizė¹⁸. Kokybinė publikacijų turinio analizė buvo atliekama keliais etapais: 1) iš pradžių buvo atrinktos publikacijų ištraukos, susijusios su šiais teisėjų įvaizdžio komponentais: jų elgesiu, veiklos rezultatais, komunikacijos su žiniasklaida pobūdžiu, individualiomis savybėmis ir profesine kompetencija (teisėjų išvaizda nebuvo analizuojama, nes jai publikacijose buvo skiriama nedaug dėmesio, be to, dominavo verbalinė, o ne vaizdinė informacija); 2) tyrimui svarbios publikacijų ištraukos suskirstytos atsižvelgiant į tai, kurį teisėjų įvaizdžio komponentą jos atspindi; 3) kiekvienai ištraukai priskirtas trumpas jos turinį apibendrinantis pavadinimas ir nustatyta, ar publikacijos ištraukoje pateikta informacija yra faktinė, ar atspindi kažkieno nuomonę (tam tikrą faktų interpretaciją); 4) kiekvieno įvaizdžio komponento atskiros kategorijos buvo jungiamos į tam tikras kategorijų grupes; 5) buvo kuriamas kategorijų medis, kurį sudarė penki žiniasklaidoje pateikiamo teisėjų įvaizdžio komponentai, juos atspindinčios kategorijos ir subkategorijos.

Kiekybinė publikacijų turinio analizė taip pat atlikta keliais etapais: 1) informacija apie teisėjų elgesį, jų veiklos rezultatus ir individualias savybes skirstyta į teigiamą, neutralią ir neigiamą; 2) re-

¹⁵ Žr.: <<http://www.tns.lt/lt/news/tns-lt-populiariausiu-2012-m-rudens-periodo-leidiniu-penketukai/>>.

¹⁶ Žr.: <<http://www.audience.lt/>>.

¹⁷ BANDURA, A. *Social learning theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1977.

¹⁸ LOMBARD, M.; SNYDER-DUCH, J.; CAMPANELLA BRACKEN, Ch. Content analysis in mass communication. Assessment and reporting of intercoder reliability. *Human Communication Research*, 2002, Vol. 28 (4), p. 587–604; MACNAMARA, J. Media content analysis: Its uses, benefits and best practice methodology. *Asia Pacific Public Relations Journal*, 2003, Vol. 6 (1), p. 1–34; VAIDELYTĖ, E.; ŽVALIAUSKAS, G. Image of Lithuanian public service in society and mass media. *Viešoji politika ir administravimas*, 2010, Nr. 21, p. 9–20.

miantis Teisėjų etikos kodeksu¹⁹, teisėjų komunikacijos pobūdis apibūdintas dvejopai: tinkamas arba netinkamas; 3) informacija apie teisėjų profesinę kompetenciją buvo skirstoma į teigiamą arba neigiamą; 4) teisėjų įvaizdį atspindinti informacija skirstyta į pagrįstą faktais arba atspindinčią kažkieno nuomonę; 5) išskirtais trimis laikotarpiais buvo lyginamas *Delfi* ir *Lietuvos ryte* pateikiamas teisėjų įvaizdis, jo pokyčiai ir informacijos apie teisėjus patikimumas.

Siekiant užtikrinti gautų duomenų patikimumą, dalį tyrimo medžiagos (po vieną *Delfi* ir *Lietuvos ryto* kiekvieno pasirinkto periodo publikaciją) kategorizavo du nepriklausomi vertintojai (atrinktos publikacijos pasižymėjo teisėjų įvaizdžiui aktualios informacijos gausa ir įvairove). Palyginus mūsų ir nepriklausomų vertintojų kategorizavimo rezultatus, buvo nustatytas pakankamai aukštas vertinimų suderinamumas (Randolph Kappa kriterijaus reikšmė 0,76).

Tyrimo rezultatai

1. Publikacijose pateikiamo teisėjų įvaizdžio kokybiniai aspektai

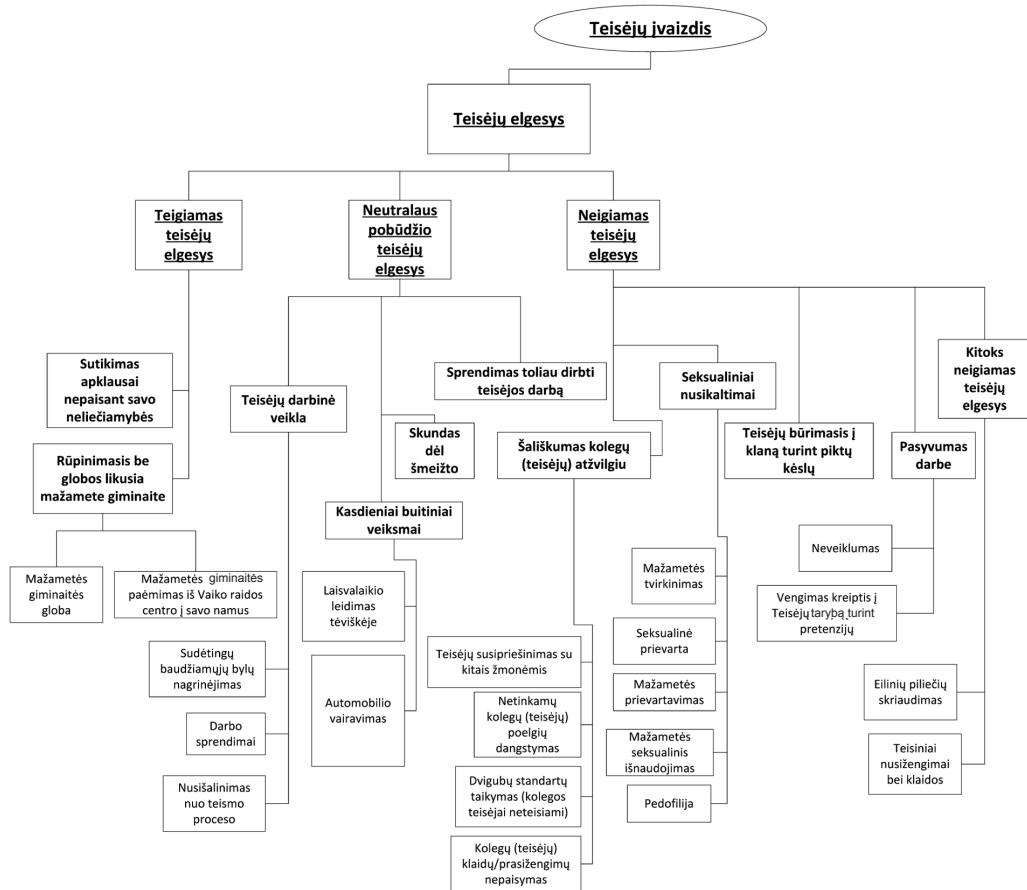
Analizuojant atskirus teisėjų įvaizdžio kategorijų medžius (kategorijų medžio fragmentas pateikiamas 1 pav.) nustatyta, kad informacinio portalo *Delfi* ir dienraščio *Lietuvos rytas* publikacijose pateikiamas šiek tiek skirtingas teisėjų įvaizdis. 2009 metų spalio mėn. *Delfi* itin daug dėmesio skyrė teisėjo J. F. galbūt padarytam seksualiniam nusikaltimui (pvz., „D. Kedys savo gyvenimo draugę Laimą kaltino paliekant dukrytę pedofilams, tarp kurių jis minėjo teisėją J. Furmanavičių <...>“; „D. Kedys prokurorus tuomet apkaltino dangstant mergaitę esą tvirkinusį teisėją <...>“), pateikė informaciją apie tai, kad dėl netinkamo teisėjų darbo didėja nusikalstamumas ir mažėja pasitikėjimas teisėsauga (pvz., „teisėtvarka daugeliu atvejų abejingai žiūri net ir į smulkius ir „lengvus“ nusikaltimus, į „savų“ padarytas klaidas ir prasižengimus, o paskui jau nesugeba stabdyti vis augančio sunkaus nusikalstamumo“; „<...> abejingumu bei neveiklumu kaltinami Lietuvos pareigūnai – kritikos strėlės laidomos tiek į teisėjus, tiek į policininkus bei prokurorus“). Kita vertus, *Delfi* publikacijose buvo pateikiama teisėjams tinkamos komunikacijos pavyzdžių (pvz., kai išreiškiamas apgailėstavimas dėl negalėjimo pasiimti mažametę giminaitę: „Paskambinome šiandien Sigutei Stanaitienei ir ji pasakė, kad vaiko šiandien neatiduos, nes jos darbo valandos – iki 17 val. Galėsime pasiimti tik rytoj, – su ašaromis akyse kalbėjo mergaitės teta“), rašoma apie teigiamas teisėjų individualias savybes (pvz., „J. Furmanavičius buvo vienas šauniausių jos bendramokslių – gerai besimokantis, lengvai bendraujantis, draugiškas, paprastas ir nuoširdus žmogus“) bei kompetentingą darbą (pvz., „J. Furmanavičius buvo pakankamai kvalifikuotas teisėjas, jo darbas nekėlė jokių įtarimų“). Taigi pedofilijos skandalo pradžioje *Delfi* savo publikacijose pateikė teigiamus kolegų ir pažįstamų atsiliepimus apie teisėją J. F., tačiau tuo pat metu ėmė abejoti teisėjų patikimumu, sąžiningumu, kalbėjo apie teisėsaugos šališkumą, pasyvumą, eskalavo informaciją apie teisėjui J. F. mestus kaltinimus pedofilija.

Vertinant 2010 metų lapkričio mėn. *Delfi* pateikiamą informaciją galima teigti, kad teisėjai buvo vaizduojami kaip nepagarbiai atsiliepiantys apie savo kolegas ir viešai žarstantys kaltinimus teisėsaugos pareigūnams (pvz., „<...> po Panevėžio apygardos teismo posėdžio N. Venckienė savo kolegoms pažėrė kaltinimų – esą jie korumpuoti, kyšininkai ir dengia iškrypėlių klaną“; „N. Venckienės elgesys viešai kaltinant kitą teisėją nusikalstamos veikos padarymu, spaudoje siekiant jį sumenkinti, padaryti paniekos vertu žmogumi <...>“). Be to, publikacijose buvo dažnai rašoma apie teisėjų teikiamus skundus dėl teisėsaugos pareigūnų ir kolegų darbo (pvz., „N. Venckienė kreipėsi į Teisėjų etikos ir drausmės komisiją, kuri J. Vėgelienei iškėlė drausmės bylą <...>“; „<...> birželį Teisėjų etikos ir

¹⁹ Lietuvos Respublikos teisėjų etikos kodeksas. 2006 [interaktyvus. Žiūrėta 2013 m. kovo 20 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.google.lt/search?hl=lt&source=hp&biw=&bih=&q=Lietuvos+Respublikos+teis%C4%97j%C5%B3+etikos+kodeksas&btnG=%E2%80%9EGoogle%E2%80%9C+paie%C5%A1ka&gbv=2>>.

drausmės komisija nusprendė N. Venckienei iškelti drausmės bylą <...>“), minimos neigiamos teisėjų individualios savybės (pvz., „Tegul jie negalvoja, kad jie čia dabar užgesino viską, būdami korumpuoti, kyšininkai ir iškrypėlių klaną dengdami <...>“; „<...> čia nė vieno teisėjo nėra, čia trys banditai atėjo ir paskaitė nutartį“). Galima daryti išvadą, kad šiuo laikotarpiu itin daug dėmesio buvo skiriama teisėjos N. V. konfliktui su teisėsaugos sistema, kuriai, kita vertus, ji pati ir atstovavo. Iš N. V. lūpų ėmė skambėti priešiški atsiliepimai apie kolegas ir kaltinimai teisėjams, buvo rašoma apie šios teisėjos „kovą“ su visa teisėsaugos sistema ir joje neva egzistuojančiu pedofilų klanu.

2012 metų kovo mėn. *Delfi* itin dažnai rašė apie teisėjų savivaldos veiksmus (pvz., „N. Venckienei iškeltą drausmės bylą etikos sargai perduos nagrinėti Teisėjų garbės teismui <...>“; „N. Venckienė praėjusiais metais buvo bausta du kartus – iš pradžių jai buvo skirtas papeikimas, bet šią nuobaudą Lietuvos Aukščiausiasis Teismas sušvelnino ir skyrė pastabą“). Ši informacija rodo, kad tam tikri teisėjos N. V. veiksmai sukėlė neigiamą kitų teisėjų reakciją. Be to, publikacijose buvo dažnai rašoma apie šios teisėjos vengimą vykdyti teismo sprendimą ir padarytus teisėjo etikos kodekso pažeidimus (pvz., „Teismas pripažino faktą, jog N. Venckienė, suvokdama teismo sprendimo nevykdymo pasekmes, piktybiškai vengia vykdyti teismo sprendimą <...>“; „Kai ji viešai teigia, kad teisingumo Lietuvoje nėra ir kad minia turi perimti teisingumo vykdymą, tai yra neetiški pareiškimai, neetiškas elgesys <...>“), pateikiama informacija apie jos grasinimus antstolei, priešiškus atsiliepimus apie savo kolegas

1 pav. 2009 metais portale *Delfi* pateiktos informacijos kategorijų medžio fragmentas

(pvz., „Tada teisėja žurnalistams pareiškė, kad bylą nutraukę teisėjai yra „korumpuoti kyšininkai“, kurie neva dengia „iškrėpėlių klaną <...>“), minimos tokios teisėjų savybės, kaip antai negarbingumas ir nelojalumas teisei sistemai (pvz., „<...> Kauno apygardos teismo teisėjos Neringos Venckienės pareiškimai apie teisingumo padėtį Lietuvoje dažnai peržengia padorumo, moralės ir teisėjo duotos priesaikos ribas“). Taigi šiuo laikotarpiu pateikiamas teisėjo etikos nepaisančio ir nepagarbiai apie savo kolegas atsiliepiančio teisėjo įvaizdis, kurį papildo informacija apie teisėjos grasinimus kitiems teisėsaugos pareigūnams ir teismo sprendimo nepaisymą. *Delfi* publikacijose minimi faktai tarsi rodo skaitytojams, kad einant teisėjo pareigas galima nepaisyti teismo sprendimų ir neatsižvelgti į kitų teisėsaugos pareigūnų reikalavimus.

Vertinant 2009 metų spalio mėn. *Lietuvos ryte* pateikiamą informaciją, galima pažymėti, kad teisėjai buvo vaizduojami kaip aukštos kompetencijos, racionalūs, atsargūs, pagarbiai su aplinkiniais bendraujantys pareigūnai (pvz., „<...> liūdime dėl profesionalaus teisininko, ilgamečio teisėjo netekties“; „Jonas buvo atsargus, skubotų sprendimų nedarė <...>“; „Jis labai padorus žmogus <...>“; „Su juo būdavo lengva bendrauti <...>“; „J. Furmanavičius per susirinkimą paprašė žodžio ir bandė įtikinti kolegas, kad yra šmeižiamas“). Publikacijose taip pat buvo dažnai pateikiami nužudyto teisėjo J. F. artimųjų prisiminimai apie jo mėgtus laisvalaikio praleidimo būdus ir kitus buitinio gyvenimo įpročius (pvz., „Tačiau draugų J. Furmanavičius turėjo – su vienais vykdavo į keliones, su kitais sportavo, su trečiais eidavo į teatrą“). Taigi šiuo laikotarpiu *Lietuvos rytas* daug dėmesio skyrė teisėjo J. F. asmenybei, jis buvo pristatomas kaip kompetentingas specialistas, padorus žmogus, o artimųjų prisiminimai apie nužudytą teisėją pabrėžė, kad, nepaisant atsakingų pareigų, jis buvo toks pat žmogus kaip ir kiti.

2010 metų lapkričio mėn. *Lietuvos ryte* pateikiama informacija atkreipė skaitytojų dėmesį į teisėjų konfliktus su teisėsaugos sistema, nes publikacijose buvo itin dažnai rašoma apie teisėjos N. V. teikiamus skundus dėl teisėsaugos institucijų veiklos (pvz., „Ji skundžia Generalinę prokuratūrą, Policijos departamentą <...>“) bei kitų teisėjų pateiktus skundus dėl jos pačios elgesio (pvz., „Rytoj Teisėjų taryba ruošiasi svarstyti net kelis skundus dėl N. Venckienės elgesio“; „Kauno teisėja N. Venckienė ir pati skundžia, ir yra skundžiama <...>“). Kaip ir informacinis portalas *Delfi*, dienraštis *Lietuvos rytas* kalbėjo apie nepagarbius teisėjų pareiškimus kitų teisėsaugos pareigūnų atžvilgiu (pvz., „Po posėdžio N. Venckienė negailėjo kolegoms aštrios kritikos: <...> „Tegul jie negalvoja, kad dabar užgesino viską būdami korumpuoti, kyšininkai ir dengdami iškrėpėlių klaną““), minėjo neigiamas individualias teisėjų savybes (pvz., žmogiškumo stoka – „Maniau, kad nors vienas teisėjas bus žmogus <...>“). Taigi šiuo laikotarpiu *Lietuvos rytas*, kaip ir *Delfi*, rašė apie „kovą“, vykstančią tarp teisėjos N. V. ir jos kolegų, teisėjai buvo kaltinami kyšininkavimu, N. V. kalbėjo apie teisėjų dangstomą „iškrėpėlių klaną“. Tokiu būdu publikacijose atsirado teisėjos kaip „kovotojos už teisingumą“ ir jai priešiškos teisėsaugos sistemos vaizdas.

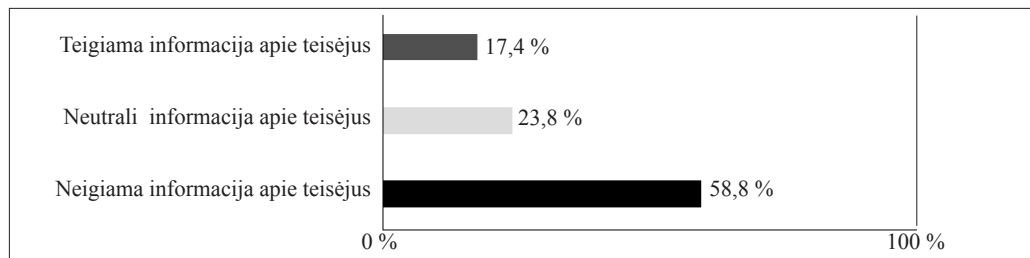
2012 metų kovo mėn. *Lietuvos ryto* publikacijose buvo atkreipiamas skaitytojų dėmesys į teisėjos N. V. vengimą vykdyti teismo sprendimą dėl savo mažametės giminaitės (pvz., „N. Venckienė <...> iki šiol nepaiso nei teismo, nei antstolės reikalavimų“; „<...> N. Venckienės nevykdomo teismo sprendimo, pagal kurį mergaitė turi gyventi su motina <...>“, pabrėžiama, kad ji turės sumokėti piniginę baudą dėl teismo sprendimo nevykdymo (pvz., „<...> 200 litų. Tokią sumą N. Venckienė turi sumokėti už kiekvieną dieną, kai negražina L. Stankūnaitei dukters“). Kaip ir *Delfi* publikacijose, buvo minimi šios teisėjos grasinimai antstolei (pvz., „<...> iš N. Venckienės lūpų išgirdau, kad mane gali ištikti Andriaus Ūso likimas“), policijos pareigūnų kaltinimas netinkamu bandymu paimti mažametę, jos kalbos apie teisėjų korumpuotumą ir šališkumą (pvz., „<...> išvadino Panevėžio teisėjus banditais <...>“; „<...> būdami korumpuoti, kyšininkai ir iškrėpėlių klaną dengdami <...>“). Taigi šiuo laikotarpiu *Lietuvos rytas* aprašė paradoksalią situaciją, kai teisėja N. V., pati būdama teisėsaugos sistemos atstovė, nevykdė teismo sprendimo ir išreiškė atvirą priešišumą kitų teisėsaugos pareigūnų atžvilgiu.

Palyginus tyrimo metu gautą kokybinę informaciją, galima išskirti tam tikrus *Delfi* ir *Lietuvos ryto* pateikiamo teisėjų įvaizdžio panašumus ir skirtumus. 2009 metų spalio mėn. *Delfi* buvo akcentuojami teisėjui J. F. mesti įtarimai dėl pedofilijos, o *Lietuvos ryte*, prasidėjus pedofilijos skandalui, J. F. buvo vaizduojamas kur kas santūriai – kaip kompetentingas specialistas ir padorus žmogus, kuriam nebuvo svetimi kasdieniai paprastų žmonių rūpesčiai. Kadangi 2010 metų lapkričio mėn. abiejų žiniasklaidos priemonių publikacijose atsispindi teisėjos N. V. kova su teisėsaugos sistema, skaitytojams dažnai pateikiami neigiami atsiliepimai apie teisėjus, ir ši kritika skamba iš teisėjos lūpų. Tokiu būdu teisėsaugos sistema buvo kritikuojama „iš vidaus“, o tai galėjo paskatinti skaitytojus suabejoti teisėsaugos sistemos patikimumu. 2012 metų kovo mėn. tiek *Delfi*, tiek *Lietuvos rytas* pabrėžė, kad teisėjai gali leisti sau nepaisyti teismo sprendimų ir priešiška elgtis kitų teisėsaugos pareigūnų atžvilgiu. Šiuo laikotarpiu buvo itin dažnai rašoma apie tai, kad N. V. nevykdo teismo sprendimo, motyvuodama savo veiksmus tuo, kad sprendimas yra šališkas, neteisingas, o teisėjai – korumpuoti kyšininkai. Todėl skaitytojams galėjo būti formuojama nuostata, kad Lietuvos teismuose gali būti priimami šališki ir neteisingi sprendimai, tad jų ne visada turi būti paisoma. Galima sakyti, kad pedofilijos skandalo pradžioje *Delfi* pateikiamas teisėjų įvaizdis buvo tiesiogiai siejamas su įtarimais dėl teisėjo J. F. galbūt padaryto seksualinio nusikaltimo, o *Lietuvos ryto* publikacijose – su garbingų ir išsilavinusių pareigūnų elgesiu. Taigi *Lietuvos rytas* neskubėjo „griauti“ geros teisėjų reputacijos, o *Delfi* savo skaitytojus skatino abejoti teisėjų sąžiningumu, šio portalo publikacijose teisėjo profesija buvo itin dažnai siejama su sunkiais nusikaltimais. Vėlesniais pedofilijos skandalo laikotarpiais tiek *Delfi*, tiek *Lietuvos rytas* pristatė teisėjos N. V. kovą su teisėsaugos sistema, o tai galėjo skatinti skaitytojus suabejoti teismų ir teisėjų objektyvumu bei sąžiningumu (nes ne kažkas kitas, o pati teisėja, kuri „iš vidaus“ gerai žino visus teismų darbo niuansus, ėmė kelti įvairius teisėjų darbo trūkumus). Po tam tikro laiko abi žiniasklaidos priemonės pradėjo vaizduoti dar stipresnę teisėjos N. V. konfliktą su savo kolegomis ir kitais teisėsaugos pareigūnais, skaitytojams siuntė žinutę apie tai, kad teisėjų priimami sprendimai yra ne visada teisingi, o pati teisėja savo pavyzdžiu parodė, jog teismo sprendimai ne visada turi būti vykdomi. Taigi, laikui bėgant, *Delfi* ir *Lietuvos ryto* skaitytojams buvo pateikiama informacija, vis labiau verčianti abejoti teisėjų sąžiningumu ir objektyvumu, publikacijose pamažu radosi priešiško ir nusikalstamo „teisėjų klanu“ ir tiesos ieškančios teisėjos, kovojančios su minėtu „klanu“, portretas.

2. Publikacijose pateikiamo teisėjų įvaizdžio kiekybiniai aspektai

2.1. Internetiniame žinių portale *Delfi* paskelbta informacija

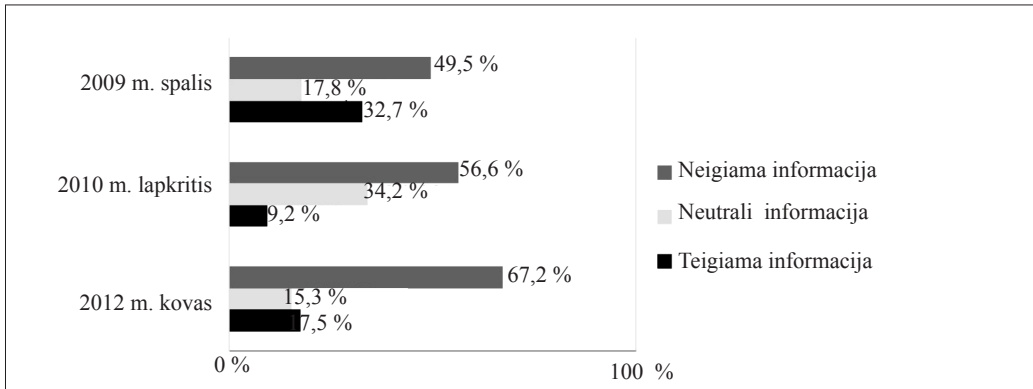
Įvertinus neigiamos, neutralios ir teigiamos informacijos proporcijas *Delfi* publikacijose (žr. 2 pav.), buvo nustatyta, kad šiame portale apie teisėjus dominavo neigiamo pobūdžio informacija (ji sudarė 58,8 proc.). O neutralios informacijos apie teisėjus buvo pateikta daugiau kaip perpus mažiau, o teigiamos – daugiau kaip trigubai mažiau, palyginti su neigiama (šis skirtumas statistiškai reikšmingas, $\chi^2 = 142,35$, $p < 0,05$).

2 pav. Visos *Delfi* pateikiamos informacijos apie teisėjus pobūdis

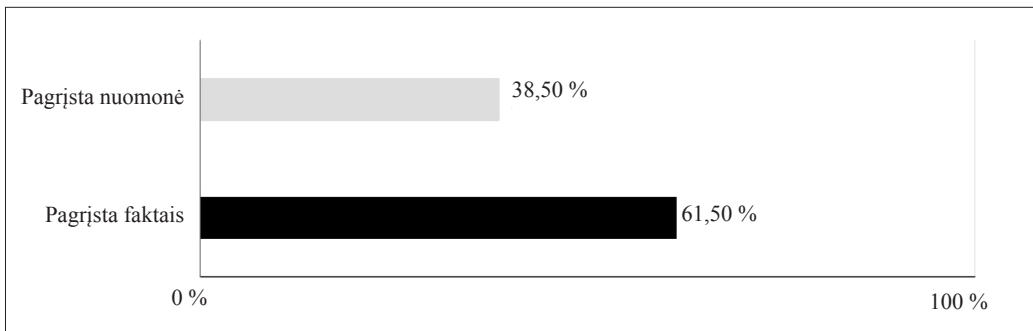

Palyginus trijų skirtingų laikotarpių metu *Delfi* publikuotos informacijos pobūdį (žr. 3 pav.), nustatyta, kad nuo 2009 metų spalio iki 2012 metų kovo mėn. neigiamos informacijos, susijusios su teisėjų įvaizdžiu, padidėjo nuo 49,5 proc. iki 67,2 proc. Neutralios informacijos apie teisėjus daugiausia buvo pateikta 2010 metų lapkričio mėn. (34,2 proc.), o teigiamos – 2009 metų spalio mėn. (32,7 proc.) (skirtumas tarp skirtingais laikotarpiais pateiktos informacijos pobūdžio statistiškai reikšmingas, $\chi^2 = 41,4$, $p < 0,05$). Remiantis šiais rezultatais galima sakyti, kad, prasidėjus pedofilijos skandalui, *Delfi* publikacijose neskubėta teisėjus pristatyti išskirtinai neigiamai, tačiau, laikui bėgant, neigiama informacija ėmė dominuoti, buvo kuriamas vis labiau neigiamas teisėjų įvaizdis, skaitytojus pasiekdavo vis daugiau priešišku, negatyvių atsiliepimų arba faktų apie teisėjus, susijusių su pedofilijos skandalu.

3 pav. Skirtingais laikotarpiais *Delfi* pateikiamos informacijos apie teisėjus pobūdis

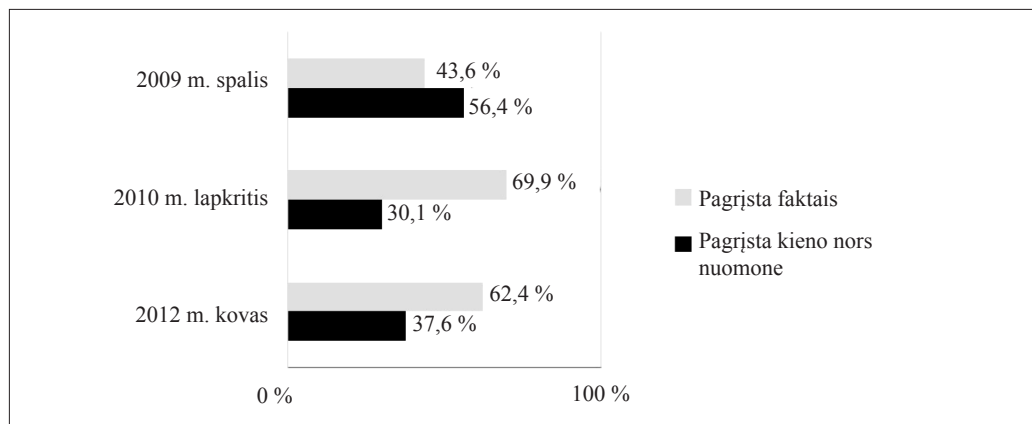
Išanalizavus *Delfi* pateiktos informacijos apie teisėjus patikimumą (žr. 4 pav.), nustatyta, kad faktinė informacija buvo pateikiama dažniau (61,5 proc.) nei kieno nors nuomone pagrįsta informacija (38,5 proc.) (šis skirtumas statistiškai reikšmingas, $\chi^2 = 23,8$, $p < 0,05$).

4 pav. Visos *Delfi* pateikiamos informacijos apie teisėjus patikimumas

Palyginus visų trijų laikotarpių *Delfi* publikuotos informacijos patikimumą (žr. 5 pav.), nustatyta, kad 2010 metų lapkričio ir 2012 metų kovo mėn. vyravo faktinė informacija (atitinkamai 69,9 proc. ir 62,4 proc.), o 2009 metų spalio mėn. – kieno nors nuomone pagrįsta informacija (56,4 proc.) (skirtumas tarp skirtingais laikotarpiais pateiktos informacijos patikimumo statistiškai reikšmingas, $\chi^2 = 19,6$, $p < 0,05$). Šie rezultatai rodo, kad, prasidėjus pedofilijos skandalui, kai

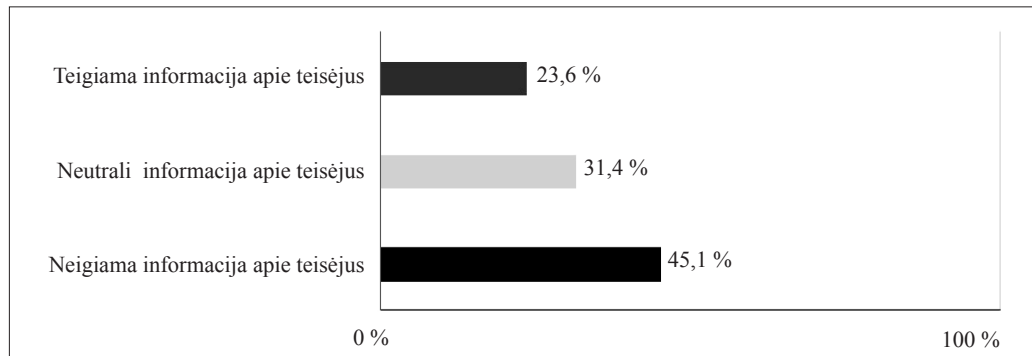
Delfi pristatomas teisėjų įvaizdis buvo daugmaž subalansuotas (50,5 proc. teigiamos / neutralios ir 49,5 proc. neigiamos informacijos), skaitytojams buvo pateikiama mažiau įtikinama informacija, kuri rėmėsi kieno nors nuomone. Tačiau vėlesniais laikotarpiais, kai publikacijose ėmė dominuoti neigiamą informacija, didžioji dalis informacijos buvo patikima, nes buvo grindžiama faktais, tad 2010 ir 2012 metais *Delfi* pateikiamas teisėjų įvaizdis galėjo būti įtikinamesnis.

5 pav. Skirtingais laikotarpiais *Delfi* pateikiamos informacijos apie teisėjus patikimumas

2.2. Dienraštyje Lietuvos rytas paskelbta informacija

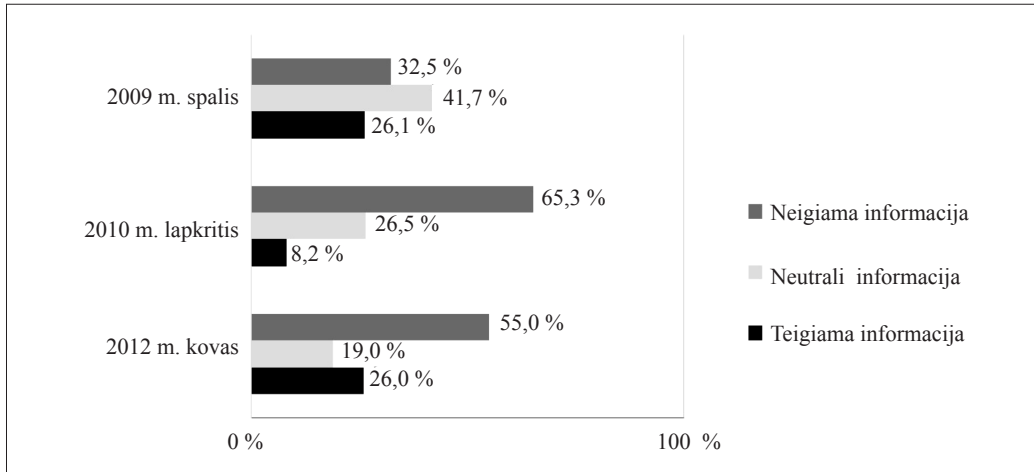
Įvertinus teigiamos, neutralios ir neigiamos informacijos proporcijas *Lietuvos ryto* publikacijose (žr. 6 pav.), buvo nustatyta, kad šis dienraštis (kaip ir *Delfi*) apie teisėjus dažniausiai pateikė neigiamo pobūdžio informaciją (bet ji sudarė mažiau negu pusę – 45 proc.), rečiau – neutralią ir rečiausiai – teigiamą informaciją (šis skirtumas statistiškai reikšmingas, $\chi^2 = 25,31$, $p < 0,05$).

6 pav. Visos *Lietuvos ryte* pateikiamos informacijos apie teisėjus pobūdis

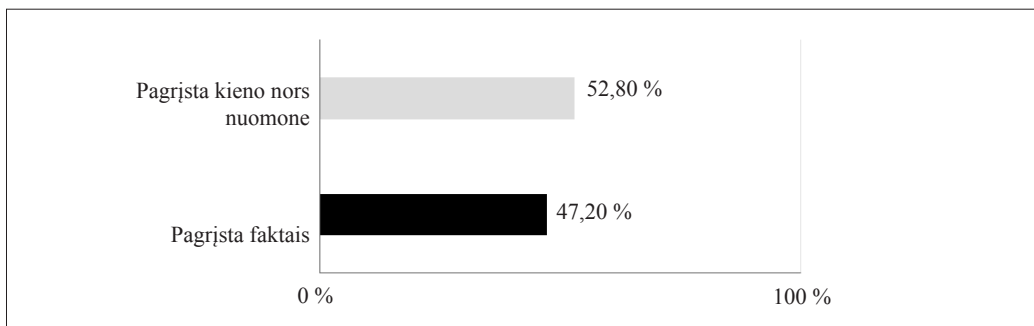
Palyginus trijų skirtingų laikotarpių metu *Lietuvos ryte* publikuotos informacijos pobūdį (žr. 7 pav.), nustatyta, kad apie teisėjus 2009 metų spalio mėn. buvo pateikta daugiausiai neutralios (41,7 proc.) ir mažiausiai teigiamos (26,1 proc.), 2010 metų lapkričio mėn. – daugiausiai neigiamos (65,3 proc.) ir mažiausiai teigiamos (8,2 proc.), o 2012 metų kovo mėn. – daugiausiai neigiamos (55 proc.) ir mažiausiai neutralios (19 proc.) informacijos (šis skirtumas statistiškai reikšmingas, $\chi^2 = 32,4$, $p < 0,05$). Atsižvelgiant į šiuos duomenis galima teigti, kad pedofilijos skandalo pradžioje

Lietuvos rytas pateikė santykinai neutralų teisėjų įvaizdį, tačiau 2010 metų lapkričio mėn. pasirodė daug teisėjus diskredituojančios informacijos (jos buvo beveik dvigubai daugiau negu neutralios ir teigiamos), o 2012 metų kovo mėn. teisėjų įvaizdis šiek tiek pagerėjo, tačiau vis tiek išliko neigiamas.

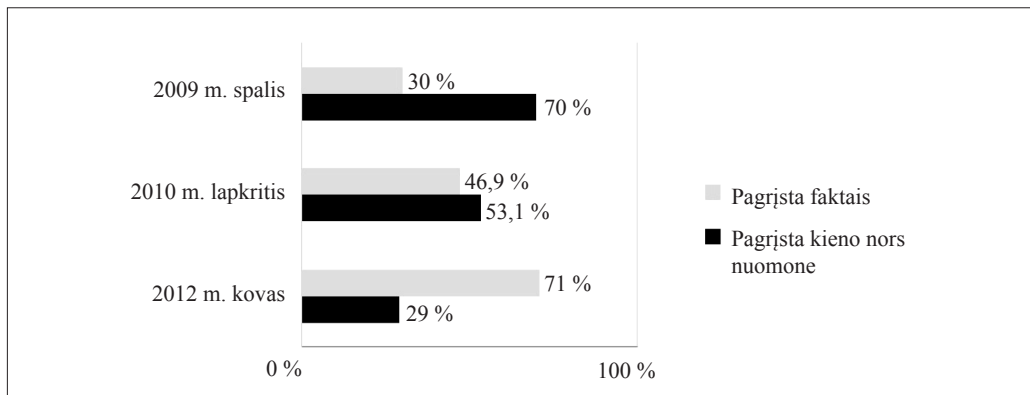
7 pav. Skirtingais laikotarpiais *Lietuvos ryte* pateikiamos informacijos apie teisėjus pobūdis

Išanalizavus *Lietuvos ryte* paskelbtos informacijos patikimumą, nustatyta, kad apie teisėjus faktinė informacija, palyginti su pagrįsta kieno nors nuomone, buvo pateikiama šiek tiek rečiau, tačiau šis skirtumas nėra statistiškai reikšmingas (žr. 8 pav.). Šie rezultatai rodo, kad nors *Lietuvos ryte* dažniau buvo pateikiamas neutralus / teigiamas teisėjų įvaizdis (55 proc. visos informacijos), skaitytojams galėjo būti sunku susiformuoti vienareikšmišką nuomonę, nes kažkieno nuomone ir interpretacijomis pagrįsta informacija apie teisėjus buvo skelbiama šiek tiek dažniau nei faktinė informacija.

8 pav. Visos *Lietuvos ryte* pateikiamos informacijos apie teisėjus patikimumas

Lyginant, kaip dienraštyje *Lietuvos rytas* keitėsi pateikiamos informacijos patikimumas (žr. 9 pav.), buvo nustatyta, kad nuo 2009 metų spalio iki 2012 metų kovo mėn. publikacijose daugėjo faktų (nuo 30 proc. iki 71 proc.), o nuomonių – mažėjo (nuo 70 proc. iki 29 proc.) (skirtumas tarp atskirų laikotarpių statistiškai reikšmingas, $\chi^2 = 51,1$, $p < 0,05$). Gauti rezultatai rodo, kad, blogėjant teisėjų įvaizdžiui, *Lietuvos ryto* publikacijose pateikiamos informacijos patikimumas didėjo. Todėl

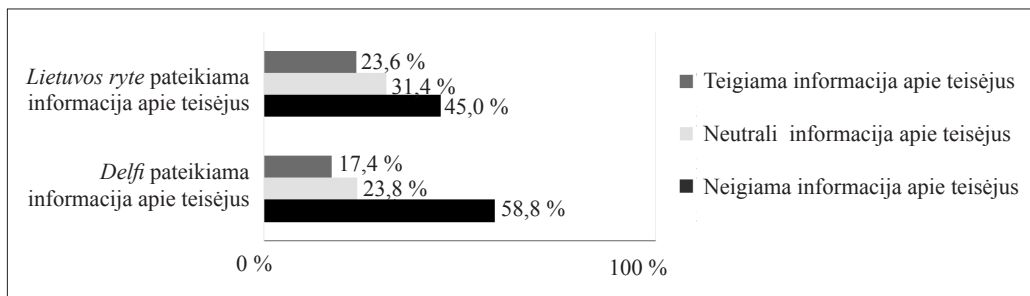

9 pav. Skirtingais laikotarpiais Lietuvos ryte pateikiamos informacijos apie teisėjus patikimumas

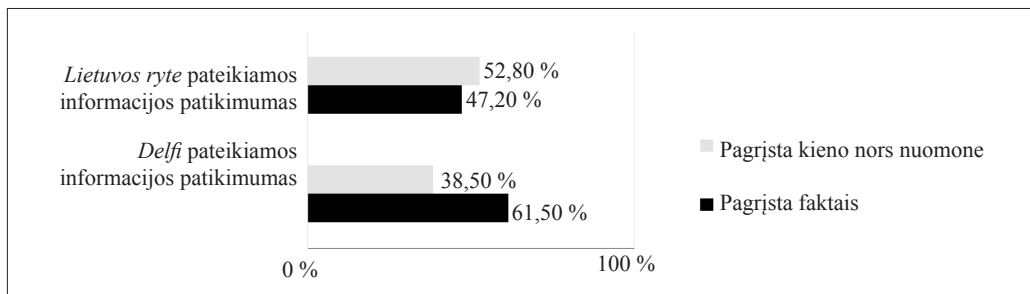
2010 metų lapkričio ir 2012 metų kovo mėn. pranešimai apie pedofilijos skandalą, atspindintys teisėjų tarpusavio konfliktus, skaitytojams galėjo pasirodyti labiau įtakingi nei skandalo pradžioje pateikiama neutralaus pobūdžio informacija.

2.3. Delfi ir Lietuvos ryte pateikiamos kiekybinės informacijos palyginimas

Išanalizavus *Delfi* ir *Lietuvos ryto* publikacijose paskelbtos informacijos apie teisėjus pobūdį (žr. 10 pav.), nustatyta, kad *Delfi*, palyginti su *Lietuvos rytu*, pateikė daugiau neigiamos ir mažiau neutralios bei teigiamos informacijos (šis skirtumas statistiškai reikšmingas, $\chi^2 = 15,6$, $p < 0,05$).

10 pav. Delfi ir Lietuvos ryte pateikiamos informacijos apie teisėjus pobūdis

11 pav. Delfi ir Lietuvos ryte pateikiamos informacijos apie teisėjus patikimumas

Kita vertus, internetiniame portale *Delfi*, palyginti su dienraščiu *Lietuvos rytas*, pateikta informacija dažniau buvo pagrįsta faktais, o ne kieno nors nuomone (žr. 11 pav.; šis skirtumas statistiškai reikšmingas, $\chi^2 = 16,1$, $p < 0,05$). Taigi *Delfi* pateikta informacija, palyginti su *Lietuvos ryto*, galėjo turėti daugiau neigiamos įtakos teisėjų įvaizdžiui, nes internetiniame portale *Delfi* buvo skelbiama daugiau neigiamos informacijos, kuri dažniau buvo grindžiama faktais, o ne kieno nors nuomone. Be to, atsižvelgiant į internetinių portalų skaitytojų amžių (pvz., 2011 m. du trečdalius interneto vartotojų (66 proc.) sudarė 20–49 metų žmonės²⁰), *Delfi* pateikta informacija galėjo labiausiai neigiamai paveikti minėto amžiaus asmenis.

Minėta, kad kitų autorių atliktų tyrimų rezultatai rodo, jog netiesioginė patirtis (pvz., žiniasklaidos priemonėse perskaityta informacija) gali turėti įtakos tam, kaip žmonės vertins teisėsaugos pareigūnų elgesį, taip pat jų lūkesčiams dėl būsimo pareigūnų elgesio²¹. Be to, neigiami žiniasklaidos atsiliepimai apie teisėsaugos pareigūnus gali skatinti neigiamą žmonių požiūrį, didinti jų nepasitikėjimą ir įsitikinimą, kad netinkamas pareigūnų elgesys yra įprastas reiškinys²². Atliktas tyrimas atskleidė, kad pedofilijos skandalų metu *Delfi* ir *Lietuvos ryto* publikacijose dominavo neigiami atsiliepimai apie teisėjus – dažnai buvo kritikuojami jų sprendimai, pabrėžiamas neva egzistuojantis „pedofilų klanas“, ne kartą išsakyta abejonių teisėjų sąžiningumu ir pan. Tai leidžia manyti, kad paskelbta informacija (ypač žinių portale *Delfi*) galėjo skatinti skaitytojų nepasitikėjimą teisėjais, formuoti neigiamą jų požiūrį tiek į teisėjus, tiek į visą teisėsaugos sistemą.

Išvados

1. Prasidėjus pedofilijos skandalui *Delfi* daugiau dėmesio skyrė neigiamai informacijai apie teisėjus (pvz., pateiktiems įtarimams dėl pedofilijos), o *Lietuvos rytas* teisėjus vaizdavo orius ir išsilavinusius žmones, kuriems nėra svetimi kasdieniai paprastų žmonių rūpesčiai. Vėlesniais laikotarpiais tiek *Delfi*, tiek *Lietuvos rytas* pateikė vis daugiau informacijos, verčiančios abejoti teisėjų sąžiningumu ir objektyvumu, abiejų žiniasklaidos priemonių publikacijose pamažu radosi nusikalstamo „teisėjų klanu“ ir tiesos ieškančios teisėjos, kovojančios su šiuo „klanu“, portretas.
2. Tiek *Delfi*, tiek *Lietuvos rytas* dažniau (atitinkamai 58,8 proc. ir 45 proc. atvejų) skelbdavo neigiamą, teisėjus kompromituojančią informaciją (o ne neutralią ar teigiamą), tačiau *Delfi* pateiktas teisėjų įvaizdis, palyginti su *Lietuvos ryto*, buvo labiau neigiamas.
3. *Delfi* pateiktas neigiamas teisėjų įvaizdis (palyginti su *Lietuvos ryto*) galėjo labiau įtikinti ir paveikti skaitytojus, nes rėmėsi patikimesne informacija: daugiau kaip pusė (61,1 proc.) *Delfi* skelbtos informacijos, susijusios su teisėjų įvaizdžiu, buvo grindžiama faktais, o *Lietuvos ryto* – kieno nors nuomone ir interpretacijomis (atitinkamai 52,8 proc.).
4. Lyginant 2009 metų spalio, 2010 metų lapkričio ir 2012 metų kovo mėn. *Delfi* ir *Lietuvos ryto* pateiktą teisėjų įvaizdį, nustatyti tam tikri jo pokyčiai:
  - 4.1. pedofilijos skandalo pradžioje *Delfi* nesukubėjo pristatyti teisėjus išskirtinai neigiamai, tačiau pateikta informacija galėjo būti mažiau įtikinama, nes daugiau kaip pusė šios informacijos (56,4 proc.) buvo grindžiama kieno nors nuomone ir interpretacijomis. Vėlesniais laikotarpiais,

²⁰ TNS žiniasklaidos tyrimų apžvalga. 2011 [interaktyvus. Žiūrėta 2013 m. balandžio 24 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.tns.lt/data/files/Metines_apzvalgos/Ziniasklaidos%20tyrimu%20apzvalga%202011.pdf>.

²¹ ROSENBAUM, D. P.; SCHUCK, A. M.; COSTELLO, S. K.; HAWKINS, D. F.; RING, M. K. Attitudes toward <...>, p. 343–365; WARREN, P. Y. Perceptions of police <...> p. 356–376.

²² DOWLER, K.; ZAWILSKI, V. Public perceptions <...>, p. 193–203; KAMINSKI, R.; JEFFERIS, E. The effect of a violent <...>, p. 683–706; SIGLEMAN, L.; WELCH, S.; BLEDSOE, T.; COMBS, M. Police brutality <...>, p. 777–791; WEITZER, R. Incidents of police <...>, p. 397–408; WEITZER, R.; TUCH, S. Race and perceptions <...>, p. 305–325.

kai *Delfi* pateikė vis labiau neigiamą teisėjų įvaizdį, didžioji dalis informacijos (atitinkamai 69,9 proc. ir 62,4 proc.) buvo pagrįsta faktais, todėl galėjo labiau įtikinti skaitytojus ir paskatinti juos susidaryti neigiamą nuomonę apie teisėjus.

- 4.2. pedofilijos skandalo pradžioje *Lietuvos rytas* pateikė santykinai neutralų teisėjų įvaizdį, tačiau 2010 metų lapkritį jis tampo neigiamas ir išliko toks iki 2012 metų kovo. Teisėjų įvaizdžiui blogėjant, *Lietuvos ryto* paskelbtos informacijos patikimumas didėjo, todėl vėlesni (2010 metų lapkričio ir 2012 metų kovo mėn.) neigiami pranešimai apie teisėjus skaitytojams galėjo pasirodyti labiau įtikinami, palyginti su skandalo pradžioje pateikta neutralaus pobūdžio informacija.
5. Pedofilijos skandalo metu informacinio žinių portalo *Delfi* ir dienraščio *Lietuvos ryto* pateiktas teisėjų įvaizdis galėjo sumažinti teisėjų autoritetą, sukelti visuomenės abejonių ir nepasitikėjimą teismų sprendimais.

LITERATŪRA

1. BANDURA, A. Social cognitive theory for personal and social change by enabling media. In SINGHAL, A.; CODY, M. J.; ROGERS, E. M. & SABIDO, M. (Eds.). *Entertainment-education and social change: History, research, and practice*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum, 2004, p. 75–96.
2. BANDURA, A. Social cognitive theory of mass communication. In BRYANT, J.; ZILLMAN, D. (Eds.). *Media effects: Advances in theory and research*. 2nd ed. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum, 2002, p. 121–153.
3. BANDURA, A. *Social learning theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1977.
4. BENESH, S. C. Understanding public confidence in American courts. *The Journal of Politics*, 2006, Vol. 68 (3), p. 697–707.
5. BODA, Z.; SZABÓ, G. The media and attitudes towards crime and the justice system: A qualitative approach. *European Journal of Criminology*, 2011, Vol. 8 (4), p. 329–342.
6. BURKE, K.; LEBEN, S. Procedural fairness: A key ingredient in public satisfaction. *Court Review*, 2007–2008, Vol. 44 (1–2), p. 4–25.
7. CALZO, J. P.; WARD, L. M. Media exposure and viewers' attitude towards homosexuality: Evidence for mainstreaming or resonance? *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 2009, Vol. 53 (2), p. 280–299.
8. DIBBETS, P.; ADOLPHS, L.; CLOSE, I.; HERINGS, A.; KIGGEN, M.; KINNEGING, M.; LOFFLER, L.; NIJSEN, Y.; SCHULTE-OSTERMAN, M.; VON SCHAAIK, P. Reversal of attitude: The influence of counter-attitudinal information. *Journal of Social Sciences*, 2012, Vol. 8 (3), p. 390–396.
9. DOWLER, K.; ZAWILSKI, V. Public perceptions of police misconduct and discrimination: Examining the impact of media consumption. *Journal of Criminal Justice*, 2007, Vol. 35, p. 193–203.
10. DRŪTEIKIENĖ, G. *Organizacijos įvaizdžio valdymas*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2007.
11. GALLAGHER, C.; MAGUIRE, E. R.; MASTROFSKI, S. D.; REISIG, M. D. The public image of the police. Final report to the International Association of Chiefs of Police by the Administration of Justice program George Mason University. 2001 [interaktyvus. Žiūrėta 2013 m. vasario 2 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.theiacp.org/PoliceServices/ProfessionalAssistance/ThePublicImageofthePolice/tabid/198/Default.aspx#ch1>>.
12. GESCHKE, D.; SASSENBERG, K.; RUHRMANN, G.; SOMMER, D. Effect of linguistic abstractness in the mass media. *Journal of Media Psychology*, 2010, Vol. 22 (3), p. 99–104.
13. HOFFMAN, A. J.; WALLACH, J. The effects of media bias. *Journal of Applied Social Psychology*, 2007, Vol. 37 (3), p. 616–630.
14. JOHNSTON, C. D.; BARTELS, B. L. Sensationalism and sobriety. Differential media exposure and attitudes toward American courts. *Public Opinion Quarterly*, 2010, Vol. 74 (2), p. 260–285.
15. KAMINSKI, R.; JEFFERIS, E. The effect of a violent televised arrest on public perceptions of the police. *Policing*, 1998, Vol. 21, p. 683–706.
16. KEYSE, C. Lessons learnt in public image management: An examination of public relations strategies employed by public agencies during Hurricane Katrina. 2009 [interaktyvus. Žiūrėta 2013 m. vasario 2 d.]. Prieiga per internetą: <<http://digitalcommons.calpoly.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1003&context=joursp>>.
17. Lietuvos Respublikos teisėjų etikos kodeksas. 2006. [interaktyvus. Žiūrėta 2013 m. kovo 20 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.google.lt/search?hl=lt&source=hp&biw=&bih=&q=Lietuvos+Respublikos+teis%C4%97j%C5%B3+etikos+kodeksas&btnG=%E2%80%9EGoogle%E2%80%9C+paie%C5%A1ka&gbv=2>>.
18. LIM, V. K. G.; TEO, T. S. H.; SEE, S. K. B. Perceived job image among police officers in Singapore: Factorial dimensions and differential effects. *The Journal of Social Psychology*, 2000, Vol. 140 (6), p. 740–750.

19. LOMBARD, M.; SNYDER-DUCH, J.; CAMPANELLA BRACKEN, Ch. Content analysis in mass communication. Assessment and reporting of intercoder reliability. *Human Communication Research*, 2002, Vol. 28 (4), p. 587–604.
20. MACNAMARA, J. Media content analysis: Its uses, benefits and best practice methodology. *Asia Pacific Public Relations Journal*, 2003, Vol. 6 (1), p. 1–34.
21. ORŽEKASKAS, P.; ŠMAIŽIENĖ, I. Public image and reputation management: Retrospective and actualities. *Viešojo politika ir administravimas*, 2007, Nr. 19, p. 90–97.
22. ROSENBAUM, D. P.; SCHUCK, A. M.; COSTELLO, S. K.; HAWKINS, D. F.; RING, M. K. Attitudes toward the police: The effects of direct and vicarious experience. *Police Quarterly*, 2005, Vol. 8, p. 343–365.
23. SALZMANN, V. S.; DUNWOODY, P. T. Prime-time lies: Do lawyer portrayals influence how people think about the legal profession. *SMU Law Review*, 2005, Vol. 58, p. 412–462.
24. SIGLEMAN, L.; WELCH, S.; BLEDSOE, T.; COMBS, M. Police brutality and public perceptions of racial discrimination. *Political Research Quarterly*, 1997, Vol. 50, p. 777–791.
25. TADDICKEN, M. Climate change from the user's perspective: The impact of mass media and internet use and individual and moderating variables on knowledge and attitudes. *Journal of Media Psychology*, 2013, Vol. 25 (1), p. 39–52.
26. TNS žiniasklaidos tyrimų apžvalga. 2011 [interaktyvus. Žiūrėta 2013 m. balandžio 24 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.tns.lt/data/files/Metines_apzvalgos/Ziniasklaidos%20tyrimu%20apzvalga%202011.pdf>.
27. TYLER, T. R.; HUO, Y. J. *Trust in the law: Encouraging public cooperation with the police and courts*. New York: Russell Sage Foundation, 2002.
28. VAIDELYTĖ, E.; ŽVALIAUSKAS, G. Image of Lithuanian public service in society and mass media. *Viešojo politika ir administravimas*, 2010, Nr. 21, p. 9–20.
29. VALICKAS, G.; JUSTICKIS, V.; VANAGAITĖ, K.; VOROPAJ, K. *Procedūrinis teisingumas ir žmonių pasitikėjimas teisėsaugos pareigūnais bei institucijomis*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2013.
30. WARREN, P.Y. Perceptions of police disrespect during vehicle stops: A race-based analysis. *Crime and Delinquency*, 2011, Vol. 57 (3), p. 356–376.
31. WEITZER, R. Incidents of police misconduct and public opinion. *Journal of Criminal Justice*, 2002, Vol. 30, p. 397–408.
32. WEITZER, R.; TUCH, S. Race and perceptions of police misconduct. *Social Problems*, 2004, Vol. 51, p. 305–325.

SPECIAL FEATURES OF THE IMAGE OF JUDGES PRESENTED IN INFORMATIONAL PORTAL *DELFI* AND DAILY PAPER *LIETUVOS RYTAS* DURING PAEDOPHILIA SCANDAL

Gintautas Valickas, Liubovė Jarutienė

S u m m a r y

The article examines special features of the image of judges presented during so called paedophilia scandal. Qualitative and quantitative content analysis was applied in order to analyse selected publications of the informational portal *Delfi* and daily paper *Lietuvos rytas*. The results revealed, that at the beginning of paedophilia scandal (October 2009) *Delfi* paid more attention to negative information about judges, while *Lietuvos rytas* paid more attention to neutral and positive information. However, later (November 2010 and March 2012) the amount of information, which called the integrity and objectivity of judges into question, increased in both media sources. Although negative and compromising information about judges was predominant in *Delfi* and *Lietuvos rytas* (consisted 58,8 percent and 45 percent respectively), image of judges presented in *Delfi* was more negative, compared to the one in *Lietuvos rytas*. In addition, image of judges presented in *Delfi* could convince and influence readers more, as more than a half (61,1 percent) of information announced in *Delfi* was based on the facts, while more than a half (52,8 percent) of information announced in *Lietuvos rytas* was based on somebody's opinion. The results suggest that during so called paedophilia scandal image of judges presented in informational portal *Delfi* and daily paper *Lietuvos rytas* could reduce the authority of judges and cause doubts and distrust in court decisions.

Įteikta 2014 m. kovo 24 d.

Priimta publikuoti 2014 m. birželio 11 d.